

ПРАВАТА МИ

Полезна информация за семействата
на деца и възрастни с увреждания

Издадено от Сдружение Паралелен свят
със съдействието на БАЛИЗ

2015 г.

ИЗДАВАНЕ РЕШЕНИЕ НА ТЕЛК

След поставяне на диагноза се събират всички епикризи и изследвания, Личният лекар издава направление за необходимия специалист /педиатър - ако се отнася за дете/, който подготвя протокол за представяне пред ТЕЛК. С копия от всички събрани документи се подава молба в ТЕЛК. Получава се писмо на коя дата и къде да се яви човекът на комисия, какви изследвания и становища на специалисти следва да представи. При децата за продължаване на решението, родителите подават заявление в ТЕЛК два месеца преди изтичане на срока на инвалидизация или при изтичане на решението, ако има предходен ТЕЛК.

СОЦИАЛНО ПОДПОМАГАНЕ ПО ПОСТОЯНЕН АДРЕС. НЯКОЛКО СПЕЦИФИЧНИ ПРАВА

1. Хората с увреждания, независимо от личните си доходи имат **право на интеграционни добавки** по силата на прилагане нормативната база на ЗИХУ и ППЗИХУ. След издаване решение на ТЕЛК и определяне процент на намалена работоспособност или степен на увреждане първо се подава заявление за извършване на социална оценка в Дирекция „Социално подпомагане” по постоянен адрес. Необходими документи: Заявление – декларация по образец, Решение на ТЕЛК – оригинал и копие, Акт за раждане – оригинал и копие /или лична карта/. Социалната оценка за деца се получава от Отдел „Закрила на детето”. След получаването ѝ се подава ново заявление – декларация за отпускане на месечна добавка за социална интеграция в Д”СП” – Отдел” Хора с увреждане и социални услуги”:

- Месечната добавка за транспортни услуги (чл. 25 от ППЗИХУ), е 15% от минималния доход; месечните добавки за информационни и телекомуникационни услуги (чл. 26 от ППЗИХУ) са в размер на 20% от гарантирания минимален доход, месечна добавка за обучение (чл. 27 от ППЗИХУ) в размер на 20% от гарантирания минимален доход, добавка за достъпна информация (чл. 30 от ППЗИХУ), добавка за балнеолечение и рехабилитация (чл. 28 от ППЗИХУ) се изплаща веднъж в годината за лица с трайни увреждания над 90% и на деца до 16 годишна възраст като добавката се ползва и от придружителя, ако има такъв в решението на ТЕЛК, месечна добавка за диетично хранене и лекарства в размер на 15% при наличието на медицинско

предписание, месечна добавка за задоволяване на основни жизнени потребности – наем за общинско жилище със 70 и над 70% от решението на ТЕЛК, ако настанителната заповед е на тяхно име. Тези добавки се отпускат на лица с трайни увреждания над 70% и за деца до 16 годишна възраст. При увреждания на долни крайници, отразено в ТЕЛК, право на интеграционна добавка за транспорт имат и лица с трайно увреждане от 50% -70%
Необходими документи: Заявление – декларация по образец, решение на ТЕЛК – оригинал и копие, Акт за раждане – оригинал и копие /или лична карта/, Социална оценка – оригинал и копие, удостоверение от личен лекар /ако приема лекарства, частично платени от Здравната каса и ползват диетичен режим/.

2. Право на месечна помощ за отглеждане на дете /детски добавки/. Необходими документи: Заявление – декларация по образец, решение на ТЕЛК – оригинал и копие, Акт за раждане – оригинал и копие /или лична карта/, Социална оценка – оригинал и копие; Удостоверение от учебно заведение, когато детето е навършило 18 години, че е записано като ученик за новата учебна година /само за деца 18-20 години/, служебна бележка от личен лекар за направени имунизации. Детски добавки се получават до 18 години или до 20 години, ако детето учи. Месечната помощ за дете с увреждане е с двоен размер.

Декларации за месечни детски добавки се подава веднъж годишно, а за всички други добавки важи до изтичане решението на ТЕЛК, в срока на социалната оценка, който максимално е 5 години за лица със срок на ТЕЛК: пожизнен.

3. Право на месечна добавка за социална интеграция за деца с трайно увреждане /чл. 8д от ЗСПД/. Необходими документи: Заявление – декларация по образец, Решение на ТЕЛК – оригинал и копие, Акт за раждане - оригинал и копие /или лична карта/, Социална оценка – оригинал и копие. Месечната добавка за деца с трайни увреждания се отпуска от първо число на месеца, през който е издадено решението на ТЕЛК или от датата на раждане, ако това е споменато в решението, но не повече от три години назад.

4. Ако до навършване на 2-годишна възраст на детето се установят трайни увреждания 50% и над 50%, на майката се изплаща **допълнителна еднократна помощ** в размер, определен ежегодно със закона за държавния бюджет на Република България за съответната година.

5. Неработещи родители на деца с решения на ТЕЛК над 90% с чужда помощ имат **право на здравни осигуровки**. В началото на всяка календарна година подават заявление по образец в дирекция Социално подпомагане. Прилагат се лична карта, копия от решение на ТЕЛК и Акт за раждане.

6. **Помощни средства и медицински изделия** за покупка или изработка /колички, тоалетни столове, антидекубитални дюшеци, проходилки, ортопедични обувки и др./

Личният лекар издава направление за специализирана лекарска комисия. На комисията се представят следните документи: направление от личен лекар, лична карта за справка, решение на ТЕЛК – оригинал и копие /наличието на решение на ТЕЛК не е задължително условие, тъй като помощни средства могат да бъдат отпуснати, както на хора с увреждане, така и на възрастни хора, трудноподвижни или лежащо болни/. След издаването на протокол от комисията се подава заявление по образец в Дирекция „Социално подпомагане” /ДСП/ като се носи оригинал и копие. Представя се и банкова сметка, на която да се преведе стойността на съответното медицинско изделие или помощно средство. Дирекцията издава заповед, която се представя на мястото, от където ще се получи необходимото помощно средство /лицензиран търговец на дребно/. За всяко помощно средство трябва отделна заповед. В месеца, следващ този, в който е подадено заявлението за закупуване или изработка на медицинско изделие или помощно средство по сметката на правоимащия се превежда стойността на изделието. Закупува се съответното необходимо пособие или изделие, заплаща се от клиента, който представя в ДСП копие от фактура с касов бон и приемо-предавателен протокол. При изработка на ортопедични обувки и протези към заявлението за отпускане на изделието се представя проформа фактура. Срокът за закупуване е един месец, а за изработка - 3 месеца.

7. Лицата, с 90% и над 90% трайно намалена работоспособност или вид и степен на увреждане, с определена чужда помощ, както и деца до 18 години с трайно намалена работоспособност или вид и степен на увреждане, с определена чужда помощ могат да подадат в Дирекция Социално Подпомагане заявление за услугата „Личен асистент”.

ИЗДАВАНЕ НА БЕЗПЛАТНА ВИНЕТКА

1. Право на безплатен стикер имат лица с решение на ТЕЛК с лек автомобил до 2000 кубика. Необходими документи: Заявление – декларация по образец, копие от решението на ТЕЛК, копие на акта за раждане /или лична карта/, копие от Талона на автомобила, копие от застраховка гражданска отговорност за съответната годината, за която се подава заявлението, акт за граждански брак, ако лекия автомобил е съпругеска собственост и е на името на съпруга без решение на ТЕЛК, копие от акта за раждане на дете, ако лекия автомобил е на единия родител на детето с решение на ТЕЛК, удостоверение от учебно заведение, когато детето е навършило 18 години и е със статут на учащо.

ДАНЪЧНИ ОБЛЕКЧЕНИЯ

1. Освобождава се от годишен данък автомобил, собственост на лице с решение на ТЕЛК 50-100% и до 2000 куб. см.

2. Намалява се 50% от годишния данък на недвижим имот, собственост на лице с ТЕЛК 50-100%. При повече недвижими имоти, се ползва 50% отстъпка на данък сгради само за основното жилище. Основно жилище е това, за което е регистрацията по лична карта и е вписано в данъчната декларация. Второто жилище, без значение къде се намира /може и в друг град да е/ стойността на данъка е на общо основание, със съответните коефициенти за района, в който се намира. Когато недвижимия имот е собственост на две лица, се намалява 50% само от частта на лицето с решение на ТЕЛК.

3. При отдаване под наем на недвижим имот, собственост на лице с решение на ТЕЛК, се подава годишна данъчна декларация, но данък, се плаща, ако годишния наем надвиши 7 920 лв. Това се отнася за всички доходи, не само от наем.

При всички случаи се представя решение на ТЕЛК.

ДРУГИ ОБЛЕКЧЕНИЯ /на местно ниво/

1. Частично или пълно освобождаване от такси за детски градини и училища.

2. Карти за градски транспорт като всяка община има различна политика.

3. Инвалиден стикер за лек автомобил дава право на водача да не плаща такси при престой на общински паркинги. С този стикер, лицето може да ползва всеки лек автомобил. Издава се от общината.

Нужни документи: Декларация по образец, 2 бр. снимки, ТЕЛК – копие и оригинал, акт за раждане – оригинал и копие /лична карта/

4. Лица с решение на ТЕЛК над 70% не заплащат потребителски такси при личен лекар и при престой в болница. Ако решението на ТЕЛК е над 90% с чужда помощ, придружителят е освободен от такса при придружаване на лицето с решение на ТЕЛК в болница.

5. При наличие на решение на ТЕЛК над 50% лицата ползват закрила при уволнение по чл. 333 от Кодекса на труда.

РЕСУРСНО ПОДПОМАГАНЕ

Деца и ученици с увреждане имат право на ресурсно подпомагане. След записване на детето в детска градина или училище, се подава заявление по образец в Регионален инспекторат по образованието /РИО/ за ресурсно подпомагане. Представят се, ако има решение на ТЕЛК или Епикриза, акт за раждане. Обявява се дата за явяване пред комисия в ресурсен център. На тази комисия се определя от какви специалисти има нужда детето. Изготвя се индивидуален план. Когато детето завършва етап от образованието си /преди 1, 5 и 9 клас/ отново се явява на комисия в ресурсния център, след подадено заявление в РИО. Към това заявление се добавят документ за завършен етап от образованието и характеристика от учителя или класния ръководител.

Агенция за хората с увреждания подпомага хората с увреждания като осигурява средства за изплащане на:

- целеви помощи за жестомимични услуги за хора с увреден слух и с над 50 на сто трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане (съгл. чл. 51 от ППЗИХУ) – до 10ч. годишно, размер до 8 лв/ч;

- целеви помощи за придружители на трудно подвижни лица с над 90 на сто трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане с чужда помощ (съгл. чл. 53 от ППЗИХУ) – до 10ч. годишно, размер до 5 лв/ч);

- целеви помощи за придружители на лицата с увредено зрение и с над 90 на сто трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане, с чужда помощ (съгл. чл. 52 от ППЗИХУ) – до 10ч. годишно, размер до 5 лв/ч);

- целеви помощи за придружители на лицата с интелектуални затруднения и с психични разстройства и със 71 или над 71 на сто

трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане, с чужда помощ (съгл. Чл.53а от ППЗИХУ) - до 10ч. годишно, размер 5 лв./ч при посещенията си в държавни, общински, здравни, образователни и други институции.

ПЕНСИИ ЗА ХОРА С УВРЕЖДАНЕ

1. Пенсия за общо заболяване/ инвалидност/ се отпуска на лица с решение на ТЕЛК с 50-100% степен на увреждане. Правото на пенсия се полага от датата на инвалидизация. След навършване на 16 годишна възраст на детето, дори и да има валиден ТЕЛК, отново се подава заявление и се минава за освидетелстване от съответната ТЕЛК. При издадено решение на ТЕЛК за трайно увреждане, юношата има право и на пенсия, освен интеграционните надбавки. 15 дена след издаване на новото телково решение в Националния осигурителен институт се подават следните документи: заявление, решение на ТЕЛК – оригинал и копие, лична карта(за справка) и удостоверение за банкова сметка.

Размерът на пенсиите са:

- 50 - 70,99 % по решение на ТЕЛК – 85 на сто от минималния размер на пенсията за осигурителен стаж и възраст.

- 71 – 90% по решение на ТЕЛК – 105 на сто от минималния размер на пенсията за осигурителен стаж и възраст;

- 90 – 100% по решение на ТЕЛК – 115 на сто от минималния размер на пенсията за осигурителен стаж и възраст

На лица с решение на ТЕЛК над 90%, които се нуждаят от придружител се полага добавка за чужда помощ в размер на 75% от Социалната пенсия за старост (чл. 103 от КЗОО).

2. Персонална пенсия (чл. 92 от КСО) се отпуска с решение на Министерския съвет на лица, които нямат право на пенсия по реда на Кодекса за социално осигуряване /КСО/, но са останали без средства за издръжка поради определени причини. Такива причини могат да бъдат от най-различно естество, като преценката е на Министерския съвет - важно е лицето да няма право на друга пенсия и да не може да се самоиздържа. Размерът на тази пенсия е 90% от социалната пенсия за старост.

3. Когато лицето има пенсия за осигурителен стаж и възраст и едновременно с това е и лице с увреждане, може да се прецени служебно коя от пенсиите е по-благоприятна за него. Добавката за придружител се изплаща независимо от вида и размера на пенсията.

Лица с намалена работоспособност над 71%, пенсионирани за инвалидност или за осигурителен стаж и възраст могат да получават и 25% от Социално-инвалидната пенсия, но само ако сбора на двете пенсии не надвишават четирикратния размер социалната пенсия за старост.

4. Персонална пенсия се отпуска, ако е гледан човек с увреждане в семейството, без значение дали лицето с увреждане е дете или възрастен човек. Предпоставките, за да бъде отпуснато такава лична пенсия на гледащият го са:

А/ лицето с увреждане да се нуждае от постоянни грижи – 1 група с ч.п. или над 90% загубена работоспособност и грижите да се полагат от член на неговото семейство.

Б/ Полагането на грижи да е продължило повече от 10 години

В/ Човекът, който полага грижи за лице с увреждане да е навършил 65 години и да има поне 3 години действителен стаж

Г/ Годишен доход да бъде по-малък от гарантирания минимален доход за страната за последната година, преди искането на пенсията

Ако тези условия са налице, се подава молба до министерски съвет с приложен документ от Националния осигурителен институт, с който се удостоверява, че лицето няма право на друга пенсия.

5. Всички оригинали на решения на ТЕЛК на деца е нужно да бъдат запазени. При достигане на пенсионна възраст на родителя, те се признават за трудов стаж.

ИЗТОЧНИЦИ

Закон за данъците върху доходите на физическите лица

<http://lex.bg/laws/ldoc/2135538631>

Закон за местните данъци и такси

<http://bizines.dir.bg/zakoni/zzmtd.htm>

Закон за интеграция на хората с увреждания (ЗИХУ)

<http://lex.bg/laws/ldoc/2135491478>

Закон за народната просвета

<http://lex.bg/laws/ldoc/2132585473>

Правилник за прилагане на Закона за народната просвета

http://www.mon.bg/opencms/export/sites/mon/left_menu/documents/regulations/prvlnk_zkn_prosveta.pdf

Кодекс за задължително обществено осигуряване

http://www.cil.bg/userfiles/library/kak_kude/pensii_invalidnost.pdf

Правилник за прилагане на закона за семейни помощи

<http://www.lex.bg/bg/laws/ldoc/2135456128>

Правилник за прилагане на закона за интеграция на хората с увреждания

<http://www.horizonti.bg/document/pravilnik.htm>

Закон за движение по пътищата

<http://lex.bg/bg/laws/ldoc/2134649345>

Закон за семейни помощи за деца

<http://lex.bg/bg/laws/ldoc/2135441920>

Кодекс на труда

<http://lex.bg/laws/ldoc/1594373121>

гр. Пловдив, ул. „Рогози“ 70

За контакти: 0878 468 748, 032 66 02 47

e-mail: paralelen_sviat@abv.bg

Паралелен свят

ОБЩЕСТВЕНА ПОЛЕЗНА ДЕЙНОСТ

facebook: [Паралелен свят](#)

